

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka (przewodniczący)

SSN Marek Pietruszyński

SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

Protokolant Monika Zawadzka

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Marka Zajkowskiego,
w sprawie **G.S.**

skazanego z art. 148 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 6 listopada 2024 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego - na niekorzyść

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z dnia 26 kwietnia 2023 r., sygn. akt II AKa 84/23,

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Świdnicy

z dnia 10 stycznia 2023 r., sygn. akt III K 148/22,

**I. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania;**

**II. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adwokata P. J. 1476 zł,
w tym 23% VAT, tytułem wynagrodzenia za obronę oskarżonego z
urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

Marek Pietruszyński Andrzej Stępka Eugeniusz Wildowicz

UZASADNIENIE

Prokurator oskarżył G.S. o to, że „w godzinach rannych dnia 07 czerwca 2022 r., w Ś., woj. [...] działając w bezpośrednim zamiarze pozbawienia życia W.K., dokonał jego zabójstwa w ten sposób, iż wielokrotnie zadawał mu uderzenia w głowę, twarz oraz brzuch powodując u niego obrażenia ciała w postaci licznych sińców i otarć naskórka, podbiegnięć krwawych głowy, tułowia i kończyn oraz rany tłuczone w obrębie twarzy, w tym otwarte rany tłuczone wargi górnej oraz nad powieką oka lewego i złamania kości nosa, krwawienia podpajęczynówkowego mózgu, złamania żeber po stronie prawej, podbiegnięć krwawych przyczepów obojczykowych mięśni mostkowo-obojczykowo-sutkowych, podbiegnięć krwawych tętnicy szyjnej, powodując obecność krwi w drogach oddechowych i ogniska zachyłstowego krwi w płucach, a także kiedy pokrzywdzony upadł twarzą na łóżko skoczył mu kolanami na plecy i co najmniej dwukrotnie, w tym na szyi oraz pomiędzy ustami założył mu pętlę i zadzierzgnął pokrzywdzonego, powodując u niego złamanie prawego rogu górnego chrząstki tarczowatej krtani i złamanie chrząstki tchawicy i bruzd w obrębie szyi i twarzy, doprowadzając tym samym do jego zgonu poprzez uduszenie, a następnie podpalił łóżko, na którym znajdowały się zwłoki w celu zatarcia śladów przestępstwa powodując ich częściowe zwęglenie, beczeszcząc zwłoki jednocześnie i sprowadzając bezpośrednio niebezpieczeństwo pożaru budynku w Ś.(.), po czym zabrał w celu przywłaszczenia należące do pokrzywdzonego telefon komórkowy marki M. model [...] i maszynkę do strzyżenia włosów marki P. model [...] o łącznej wartości około nie mniejszej niż 79 złotych, to jest o czyn z art. 148 § 1 k.k. i art. 262 § 1 k.k. i art. 164 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, wyrokiem z dnia 10 stycznia 2023 r., sygn. akt III KK 148/22, uznał oskarżonego za winnego tego, że „w godzinach rannych dnia 07 czerwca 2022 r., w Ś., woj. [...] działając w bezpośrednim zamiarze pozbawienia życia W.K., wielokrotnie zadawał mu uderzenia pięścią w głowę oraz kopiąc w brzuch i klatkę piersiową spowodował u niego obrażenia ciała w postaci licznych sińców i otarć naskórka, podbiegnięć krwawych głowy, tułowia i kończyn oraz rany tłuczone w obrębie twarzy, w tym otwarte rany tłuczone wargi górnej oraz nad powieką oka lewego i złamania kości nosa, krwawienia podpajęczynówkowego mózgu, złamania żeber po stronie prawej, podbiegnięć krwawych przyczepów obojczykowych mięśni mostkowo-obojczykowo-sutkowych, powodując obecność krwi w drogach oddechowych i ogniska zachyłstowego krwi w płucach, a następnie kiedy pokrzywdzony upadł twarzą na łóżko skoczył kolanami na jego plecy i zakładając mu pętlę z kabla na szyję spowodował u niego podbiegnięcia krwawe tętnicy szyjnej,

złamanie prawego rogu górnego chrząstki tarczowatej krtani, złamanie chrząstki tchawicy i bruzd w obrębie szyi i twarzy doprowadzając tym samym do jego zgonu poprzez uduszenie, po czym w celu zatarcia śladów przestępstwa podpalił łóżko, na którym znajdowały się zwłoki bezczeszcząc je poprzez spowodowanie ich częściowego zwęglenia”, tj. przestępstwa z art. 148 § 1 k.k. i art. 262 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to na podstawie art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. wymierzył mu karę 15 lat pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności zaliczył oskarżonemu okres jego rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie.

Ponadto orzekł o dowodach rzeczowych oraz kosztach postępowania.

Apelację od tego wyroku wniósł prokurator, który zaskarżył go w części dotyczącej orzeczenia o karze na niekorzyść oskarżonego. Zarzucił wyrokowi:

„I. błąd w ustaleniach faktycznych, przyjęty za podstawę orzeczenia, a mający wpływ na jego treść polegający na niesłusznym przyjęciu przez Sąd I instancji, że wywołany przez oskarżonego w budynku w Ś.(...) pożar nie zagrażał mieniu w wielkich rozmiarach, co stanowiło podstawę do wyeliminowania art. 164 § 1 k.k. z kwalifikacji prawnej czynu zarzucanego oskarżonemu, podczas gdy ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że zagrożony pożarem był 3 piętrowy dom wielorodzinny z poddaszem, na który składają się 4 mieszkania i który w chwili zdarzenia zajmowany był przez dwie rodziny, a tym samym stanowił on mienie w wielkich rozmiarach, albowiem pojęcie to odnosi się do cech przestrzennych substancji materialnej objętej zagrożeniem, a nie wyraża się w wartości tego mienia, co w konsekwencji przesądzać winno o zakwalifikowaniu owego zdarzenia jako przestępstwa z art. 164 §1 kk w świetle pozyskanej opinii biegłego z zakresu pożarnictwa i znaleźć odzwierciedlenie w kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu;

II. rażąco niewspółmierność kary orzeczonej przez Sąd I instancji wobec oskarżonego G.S. polegającą na wymierzeniu oskarżonemu kary w wysokości 15 lat pozbawienia wolności, podczas gdy stopień społecznej szkodliwości popełnionego przez niego czynu, sposób działania, zachowanie po popełnieniu czynu

zabronionego polegające na podpaleniu zwłok w celu zatarciu śladów przestępstwa, wykąpanie się i ogolenie głowy ze wszystkich włosów oraz wypraniu ubrań świadczą o wysokim stopniu demoralizacji oskarżonego, jak również cele zapobiegawcze i wychowawcze, które kara ma osiągnąć wobec sprawcy oraz potrzeba kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa - zdecydowanie przemawiają przeciwko wymierzeniu oskarżonemu tak łagodnej kary pozbawienia wolności za popełnioną zbrodnię.”

Podnosząc powyższe zarzuty, prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zmianę kwalifikacji prawnej czynu na art. 148 § 1 k.k. i art. 262 § 1 k.k. i art. 164 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i wymierzenie oskarżonemu G.S., na podstawie art. 148 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k., kary 25 lat pozbawienia wolności.

W dniu 10 lutego 2023 r. (w ustawowym terminie do wniesienia apelacji) do Sądu Okręgowego w Świdnicy wpłynęło pismo Zastępcy Prokuratora Rejonowego w Kłodzku pod tytułem: „uzupełnienie apelacji”, w którym zmodyfikował on jej zakres wskazując, że apelacja jest wniesiona w całości na niekorzyść oskarżonego.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu po rozpoznaniu apelacji, wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2023 r., sygn. akt II AKa 84/23, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że z opisu czynu przypisanego G.S. wyeliminował ustalenie o beczeszczeniu zwłok i czyn ten zakwalifikował jako przestępstwo z art. 148 § 1 k.k., przepis ten przyjmując za podstawę wymierzonej kary. W pozostałej części wyrok Sądu I instancji utrzymał w mocy.

Prokurator Generalny wniósł w trybie art. 521 § 1 k.p.k. kasację od wyroku Sądu odwoławczego. Zaskarżył go w całości na niekorzyść oskarżonego i zarzucił:

„rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k. oraz art. 434 § 1 k.p.k., polegające na wadliwym rozpoznaniu przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w postępowaniu odwoławczym zarzutów podniesionych w apelacji Prokuratora Rejonowego w Kłodzku wniesionej od wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy, w tym zwłaszcza zarzutu dotyczącego niezasadnego wyeliminowania art. 164 § 1 k.k. z kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu, wskutek wyrażenia błędnego

poglądu przez Sąd odwoławczy, iż wniosek zawarty w apelacji oskarżyciela publicznego wniesionej na niekorzyść oskarżonego - o zmianę zaskarżonego wyroku, a nie jego uchylenie, wiąże sąd w postępowaniu odwoławczym, co skutkowało w niniejszej sprawie zaniechaniem uchylenia w trybie art. 454 § 1 k.p.k. w zw. z art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. orzeczenia Sądu meriti i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w pierwszej instancji, pomimo stwierdzenia, iż zachowanie oskarżonego wyczerpywało znamiona czynu z art. 164 § 1 k.k.”.

Podnosząc powyższe, Prokurator Generalny wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja zasługuje na uwzględnienie, jako że zasadne są podniesione w niej zarzuty rażącego naruszenia art. 433 § 2 k.p.k., art. 457 § 3 k.p.k. i art. 434 § 1 k.p.k., co miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku.

Rację ma skarżący, że Sąd Apelacyjny we Wrocławiu nieprawidłowo rozpoznał podniesiony w apelacji prokuratora zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, polegający na niesłusznym przyjęciu przez Sąd I instancji, że wywołany przez oskarżonego pożar nie zagrażał mieniu w znacznych rozmiarach i w rezultacie wyeliminowaniu z kwalifikacji prawnej zarzucanego czynu art. 164 § 1 k.k., przyjmując, że wiąże go zawarty w tym środku odwoławczym wniosek o zmianę wyroku Sądu I instancji. Skoro prokurator w apelacji nie sformułował wniosku o uchylenie zaskarżonego wyroku, lecz o jego zmianę, to zdaniem Sądu odwoławczego nie można było uchylić tego wyroku w celu przypisania oskarżonemu w ponownym postępowaniu odrębnego przestępstwa z art. 164 § 1 k.k., gdyż nie pozwalał na to przepis art. 434 § 1 k.p.k.

Takie stanowisko jest błędne z powodów wskazanych w kasacji, a więc przede wszystkim dlatego, że wnioski zawarte w środku odwoławczym – jak zgodnie przyjmuje się w orzecznictwie i doktrynie - nie wiążą sądu odwoławczego, lecz stanowią jedynie postulat skarżącego co do oczekiwanego rozstrzygnięcia. Natomiast nie delimitują one granic zaskarżenia (zob. D. Świecki (red.), Kodeks

postępowania karnego. Komentarz. Tom II. Art. 425-673, wyd. VII, teza 6; J. Matras (w:) Kodeks postępowania karnego, Komentarz (red.) K. Dudka, wyd. III, teza 3; postanowienie Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2013 r., V KK 367/12).

Ponieważ w apelacji wniesionej na niekorzyść zarzucono błędne ustalenie, że zachowanie oskarżonego nie wyczerpywało również znamion z art. 164 § 1 k.k., a Sąd Apelacyjny z tym się w pełni zgodził, przyjmując, że oskarżony dopuścił się takiego czynu zabronionego (s. 6-7 uzasadnienia zaskarżonego wyroku), to spełnione zostały wszystkie przesłanki umożliwiające orzekanie na niekorzyść. W szczególności nie stał temu na przeszkodzie zakaz *reformationis in peius* z art. 434 § 1 k.p.k. ani zasada skargowości, skoro akt oskarżenia obejmował swoim zakresem zdarzenie historyczne w postaci pożaru. Nie było więc przeszkód procesowych do uchylenia przez Sąd odwoławczy orzeczenia Sądu I instancji w celu przypisania oskarżonemu w ponownym postępowaniu drugiego – pozostającego w zbiegu realnym czynu z art. 164 § 1 k.k.

W świetle powyższego zgodzić się należało ze stanowiskiem skarżącego, że Sąd Apelacyjny we Wrocławiu przeprowadził w tej sprawie nierzetelną kontrolę odwoławczą, rażąco naruszając art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., gdyż bezpodstawnie uznał, że wiąże go wniosek apelacji o zmianę wyroku, wobec czego nie uchylił na podstawie art. 454 § 1 k.p.k. wyroku Sądu I instancji i nie przekazał sprawy do ponownego rozpoznania, chociaż stwierdził podniesione w apelacji uchybienie, polegające na zaniechaniu skazania oskarżonego także za czyn z art. 164 § 1 k.k.

Prowadzi to do wniosku, że zaskarżony wyrok zapadł z rażącym naruszeniem powołanych w zarzucie przepisów Kodeksu postępowania karnego, co miało istotny wpływ na jego treść. A to dlatego, że po pierwsze, sprawca bezzasadnie uniknął odpowiedzialności karnej za czyn z art. 164 § 1 k.k., co narusza określoną w art. 2 § 1 pkt 1 k.k. zasadę sprawiedliwości. Po drugie, dlatego że w razie ewentualnego przyjęcia zbiegu realnego i skazania za dwa przestępstwa, możliwe będzie wymierzenie oskarżonemu kary w wyższym niż dotychczas wymiarze, bo - stosując jako względniejszy przepis art. 86 § 1 k.k. w brzmieniu od 24 czerwca 2020 r. do 30 września 2023 r. - w wysokości od 15 lat i miesiąca do 20 lat pozbawienia wolności.

Dlatego Sąd Najwyższy, uwzględniając kasację wniesioną przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść oskarżonego w terminie określonym w art. 524 § 3 k.p.k., uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania.

Sąd ten rozpoznając po raz wtóry apelację prokuratora będzie miał na względzie powyższe uwagi i wskazania (art. 442 § 3 k.p.k.).

Marek Pietruszyński Andrzej Stępka Eugeniusz Wildowicz

WB.

[ał]